

Weber'in Yazısı : Demokratik Bir Sosyalizm İçin Örgütlenme Biçimleri

Weber'in buraya aldığımız yazısı, Fransa'da yayımlanan *Dialectiques* dergisinde çıktı. *Dialectiques* dergisi, Avrupa - komünizmi konusuna ve FKP çevresinde dönen tartışmalara ciddi bir şekilde eğiliyor. Bu vesileyle, derginin bundan sonra yayımlanacak 23. sayısının içeriğini de duyurmak isteriz.

Louis Althusser: Konuşma/ Raymond Jean: Söz ve çizgi/ Etienne Balibar: Komünistlerin sorumluluğu/ Merkez komite çalışmalarını üstüne komünistlerin bir toplantısı/ Rolland Pierre: Neye güvenmek gerek/ Marc Martin: Pratik ne olursa olsun yeterli çizgiye sahip olalım/ Jean-Marie Demaldent: Örgütler arası bir tartışma için/ Daniel Bensaid: FKP yol kavşağında/ İKP: Demokratik bir kongre/ Leninizm tartışılmakta/ Jean Rony: 9. Kongre'de görülen ve duyulanlar/ Manuel Azcarate: Lenin mi, diyorsunuz?/ Lenin: Öğrenmek ve anlamak... (ek)/ Joaquim Sempere: «Avrupa-komünizmi» ve Leninizm/ Kafamız ingeler içinde/ Sinema, Televizyon, Tiyatro/ Christian Metz, Pierre Sorlin, Marie-Claire Ropans, Danielle Kaisergruber, Sylvie Trosa, Michel Marie; Ekranın ardında/ Pascal Bonitzer: Sinemadan söz etmek/ Marcel Bluwal: «Lulu» televizyonda: Bir mitin sonu mu?/ Olivier Chantraine: 1978'de küçük burjuvaziyi temsil etmek/ Okumalar/ Yannick Blanc: Devlet konusunda Marksizm.

Bu yazıda Weber, Avrupa - komünizmi denilen stratejiyi soldan eleştirirken, kendini birtakım basmakalıp «sol eleştiri»lerden de ayırıyor. Şöyle ki, Avrupa - komünizmi akımı içinde neredeyse mistikleştirilen demokrasi kavramının kullanımını eleştirirken, sosyalizmin demokrasi diye bir sorunu olduğunu unutmuyor.

Sosyalizmde demokrasi zorunludur, demokratik olmayan bir sosyalizmin başarısından söz edilemez. Üretici güç geliştirmek, planlı ekonomi kurmak v.b. başka rejimler içinde de gerçekleştirilebilir. Kitlelerin politikaya katılması, politikayı belirlemesi, düşünülebilecek en yüksek bilinç düzeyine erişmiş olması gibi durumlar ise, sosyalizmin en şaşmaz ölçütüdür. Bütün bunlar kesinlikle doğru olmakla birlikte, demokrasinin gerçekleşmesi konusunda utopik olmaktan da kaçınmak gerekir. Çünkü hiçbir toplum sosyalizmi bir «vakum», bir boşluk içinde kurmaz; kuruluş süreci bir sınıf mücadelesi içinde gerçekleşir. Bu mücadelede, kurucuların denetiminin kesinlikle dışında olan etmenler vardır ve onların davranışları ortaya çıkacak yapının niteliğini elbette belirleyecektir. Bu noktada sosyalistler için özellikle güçlük çıkaran bir sorun, mücadele edilen kesimlere karşı uygulanacak olan tedbirlerle sosyalizmden yararlanacak kitlelerin üzerinde, kuruluş için gerekli olan disiplinin birbirlerine karışması ve dolayısıyla birtakım kısıtlamalara yol açması ihtimalidir. Ancak, sosyalizmin demokrasi anlayışından söz ettiğimizde, bugünkü Avrupa - komünizminin yaptığı gibi egemen sınıflara demokrasi garantisi vermeyi değil, elbette ki emekçi kitleler için demokrasiyi garantilemeyi düşünüyoruz.

Sosyalist demokrasinin kurulması bizce hem bir yapı, hem de bir konjonktür sorunudur. Bir başka söyleyişle, demokrasi yapıya nasıl yerleştirilmeli ki, konjonktürün getireceği somut mücadele içinde, demokrasiyi askıya alma eğilimi gösteren güçlüklerle karşı kendini koruyabilsin? Çünkü geleceğin kuruluşunu belirleyecek olan, bir bakıma, yapıdır. Amaçları demokratik olsa da, işleyişi anti-demokratik olan bir yapıda, son analizde işleyiş biçimleri ağır basar. Özel ve makro düzeyde varolan demokrasi amacının yetersizliği, şimdiye kadar birçok deneyde görüldü. Demokrasinin, bir işleyiş ilkesi olarak, yapıda, mikro düzeyde nesnelleşmesi zorunludur. Bu perspektiften bakıldığında, ilkin devrimci örgütün kendisinin demokratik bir işleyişe kavuşturulması gerekir. Ama bunun yanı sıra, monolitikleşmeyi önleyecek bir toplum yapısının da önce teoride inşa edilmesi ve sonra da pratikte, süreç içinde, beslenerek yaşatılması önemlidir. Parti ile sovyetin, parti ile halk komününün v.b. biri öbürüne bağımlı kılınmaksızın birbirlerini karşılıklı denetleyebileceği bir sistemin kurulması gibi.

Dolayısıyla sorun, bir dizi örgütlenmeler sistematığı içinde somutlaşacaktır. Soyut olarak İnsan Haklarından, muhalefet hakkından v.b. söz etmek, bu konularda garantiler vermek, son derece kısmi anlam taşır. Sözle verilen garantilerin gerçek sınanma yeri, örgütlerin yapısı ve pratiğidir. Teorik düzeyde ilkeler ve amaçlar belirlenir, bunlara tekabül etmesi düşünülen şemalar çizilir. Ancak, bu da kendi başına yeterli değildir elbette. Gerçek sonuçlar, ancak pratikte belireceğine göre, önceki teorik şemaları dogmatikleştirmemek ve uygulama içinde yeterli «feed-back» mekanizmalarını kurabilmek gerekir. Bu sağlanamazsa, beyin her şeyi iyi düşünmüş, ama organlar kendilerinden bekleneni verememiş gibi görünür. Adım atan ayak, bir çukur ya da tümsekle, yani beklenmeyen bir durumla karşılaştığında, nasıl bu haberi beyine aktarıyor ve beden yeni duruma karşı tedbirlerini alıyorsa, kurulan örgütler içinde de, kesin haber dolaşımı ve bunun gerektirdiği tedbirleri alacak yapı sağlanmalıdır (İnsan organizmasından alınan **analojilerin** sık sık yol açtığı yanlış anlamaya meydan vermemek için hemen ekleyelim: Sosyalist toplumda tek bir beyine göre ayarlanmış bir hiyerarşi olmayacaktır).

İşte bu gibi sorunların tartışılması, Weber'in yazısının da ana teması. Ele aldığı başka ilginç konular içinde biz özellikle bunu vurgulamak ve tanıtıcı giriş yazımızda bu perspektifi vurgulamak istedik. Demokratik bir sosyalist toplumun kurulması için, somut örgütlenme sorunlarını tartışmamız gerekiyor. Weber'in yazısı da bu konuda bir ilk adım niteliğinde. Sorunu teorik düzeyde bile tamamlamış olduğu söylenemez. Tartışmayı açıyor olsa olsa. Bu arada, yukarıdaki utopya uyarımızı destekleyen bir durum daha çıkıyor ortaya. Sosyalist toplumda demokratik bir işleyiş gerçekleştirilecek örgütler, bir model olarak elimizde yoktur. Büyük ölçüde mücadele içinde oluşacaklardır. Bu, bir seçmeyi gerektirir. Bir başka söyleyişle, belli bir örgütlenme modelinin seçimi, birtakım yararlar sağlarken, birtakım yararları da eler. Her model benzer bir yapı getireceğine göre, bütün yararları bir arada sağlamak pek mümkün değildir. Buradan, Weber'in yazısının önemli noktalarından biri olan, meslek temeli üzerine örgütlenmeler ile farklı meslek gruplarını birleştiren bölgesel ör-

gütlenmeler arasında tercih yapmak gerekirse hangisini seçmenin daha doğru olacağı sorunu üstünde kısaca durulabilir. Weber, birinci alternatifi «konseyler demokrasisi» olarak adlandırıyor. Sovyetlerde kısa bir süre için denen model bu. Avro-komünistler bu modelin bir «korporatizm» tehlikesi getireceğini söylüyorlar. Buna karşılık Weber de, konseyleri savunarak, bölgesel örgütlenmelerin de mahallilik sınırlamasını aşamayacağını söylüyor. Her iki eleştiri de son derece ciddi. Özyönetim gibi bir uygulama, mesleki temele dayalı korporatizm tehlikesini bir ölçüde durdurur, ama özyönetim birimlerini, kendilerini toplumdan soyutlayarak kendi çıkarlarına öncelik vermeleri sakıncasını doğurabilir. Bütün bu yapılar tek tek ele alındığında, yukarıda belirttiğimiz gibi, yararlar yanında zararlar da doğururlar. Bu yararları azamiye çıkarırken, zararları dengeleyecek bir merkezi işleyiş nasıl kurulabilir? Öte yandan, sosyalizm uygulamalarının merkezileşme eğilimi yüzünden yarattığı sakıncaları şimdiye kadarki deneylerden gördük; bunların abartılmış bir eleştirisiyle, ademimerkeziyetçiliğe ağırlık tanıyan bir sistemin getireceği zararları ise o kadar iyi bilmiyoruz. Bu tür deneylerde de, yeni birtakım sakıncalarla karşılaşmamız doğaldır. Çünkü hayat hiçbir zaman kolay değil, toplumsal süreçler her zaman çelişkilerle doludur ve tarihte insanların karşılaşacağı en çetin görev de herhalde sosyalist toplumu kurmak olmalıdır. Weber'in yazısının odak noktasını oluşturan demokratik örgütlenme sorununun tartışılması bu nedenle hepimiz için hayati önem taşıyor. ■